

3. Антокольская М. В. Семейное право. М. 1999. 366 с.
4. Сімейне право України: Підручник / за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. К.: Юрінком Інтер, 2004. 200 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Спасова К. І.

Колесник Ірина Платонівна, Єрофеева Ольга Сергіївна
студентки 3-го курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»

СПАДКУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Правове регулювання суспільних відносин значно змінилося з початку повномасштабного вторгнення рф в Україну, зміни торкнулися і спадкового законодавства. Зважаючи на актуальність даної теми необхідно розглянути основні зміни, які відбулися в даній сфері.

Особливості спадкування в умовах воєнного стану визначаються зокрема постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» від 28.02.2022 року № 164. Також були внесені зміни в Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 року № 296/5.

За загальним правилом відповідно до статті 1220 ЦК України спадщина відкривається внаслідок смерті особи або оголошення її померлою. Спадкоємець має право подати заяву про прийняття спадщини або про відмову від прийняття спадщини протягом 6 місяців з дня її відкриття [1].

Варто відмітити, що на період дії воєнного стану в Україні строк прийняття спадщини чи відмови від її прийняття зупиняється. На нашу думку, така новела законодавства є цілком виправданою через низку наступних причин. Зокрема, в нинішніх умовах може виникнути певна складність щодо доступу особи, яка приймає чи відмовляється від спадщини, до документів, які є необхідними для відкриття спадкової справи. Може скластися ситуація, що особа лише тимчасово не має доступу до даних документів, проте в сучасних реаліях цілком можливим є навіть знищення документів (напри-

клад, свідоцтва про смерть спадкодавця, або документів, які посвідчують право власності спадкодавця на майно) унаслідок бойових дій. Але навіть у тому випадку коли особа має необхідні документи, можуть виникнути труднощі пов'язані з доступом нотаріуса до державних реєстрів [3].

Строк прийняття спадщини становить 6 місяців з дня її відкриття, період війни не включається у даний строк. Коли строк був пропущений з поважних причин, то спадкоємець має право звернутись до суду з позовом про встановлення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини. Причини визнаються поважними за рішенням суду. Прикладом таких причин є тривала хвороба спадкоємця, перебування на військовій строковій службі у складі ЗСУ, необізнаність спадкоємця про наявність заповіту (Постанова Верховного Суду Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 26.06.2019 у справі № 565/1145/17) [2].

В умовах війни спадкова справа тепер заводиться за зверненням заявника будь-яким нотаріусом України, незалежно від місця відкриття спадщини. Дану новелу у спадковому законодавстві ми вважаємо доволі позитивним кроком, оскільки у сучасних реаліях доволі високим є ризик відкриття спадщини в місці, тимчасово окупованій території чи у районі активних бойових дій. Виходячи з вищенаведеного, спадкоємець може звернутися до нотаріуса за місцем свого фактичного перебування чи тимчасового проживання.

Проте на час війни посвідчити спадковий договір має право лише нотаріус, який віднесений до Переліку нотаріусів, якими в умовах воєнного стану вчиняються нотаріальні дії щодо цінного майна.

Коли спадкоємець перебуває за межами території України, то він має звернутися до консульської установи або дипломатичного представництва України, які уповноважені здійснювати нотаріальні дії. Крім того, можливо заяву про прийняття спадщини відправити нотаріусу поштою, але на заяві має бути нотаріально посвідчений підпис заявника.

У разі відсутності в нотаріуса доступу до Спадкового реєстру, він може завести спадкову справу та перевірити наявність заповіту, спадкового договору та заведеної спадкової справи протягом 5 робочих днів з дня відновлення такого доступу.

Цікавою новелою законодавства є відсутність спадкоємця розпоряджатися успадкованим майном до закінчення воєнного стану,

оскільки якщо строк прийняття спадщини не закінчився до 23 лютого 2022 року спадкоємець не зможе отримати свідоцтво про право на спадщину.

Проте, якщо 6-місячний строк закінчився до вказаної дати – нотаріус уповноважений видати свідоцтво, якщо спадкова справа була заведена з реєстрацією в Спадковому реєстрі [3].

Під час війни заповіти військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, які залучені до забезпечення безпеки та оборони країни, можуть посвідчуватись командиром цих формувань або уповноваженою на це особою. Дані заповіти через Генеральний Штаб Збройних Сил, Міністерство оборони, правоохоронний або інший орган надсилаються до Міністерства юстиції або його територіального органу для реєстрації їх нотаріусами.

У разі, якщо військовополонений, який є громадянином рф, вирішив укласти заповіт, то посвідчити такий заповіт має право начальник табору для військовополонених [4].

Підсумовуючи вищевикладене можемо дійти висновку, що незважаючи на чимало законодавчих проблем, які виникли у нашій країні після повномасштабного вторгнення рф, спадкові правовідносини залишаються достатньо врегульованими. Проте вони все-таки потребують удосконалення у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів у сфері нотаріату: Наказ Міністерства юстиції України від 11.03.2022 р. № 1118/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0325-22#Text>
3. Мовчан А. Спадкування під час війни. European Business Association: вебсайт. URL: <http://surl.li/cbeld> (дата звернення: 25.05.2022).
4. Печений О. Війна як фактор впливу на спадкові правовідносини. LexInform: веб-сайт. URL: <http://surl.li/cbeht> (дата звернення: 25.05.2022).

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Кривенко Ю. В.